

جدال اقتصادی روسیه با غرب

پدیدآورنده:

بابک بوذری

پیشگفتار:

امروزه اعمال تحریم‌های اقتصادی به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم پیش برنده اهداف سیاست خارجی کشورها، بوسیله یک کشور یا ائتلافی از کشورها یا نهادهای بین‌المللی با استفاده از اقدامات قهرآمیز و اعمال محدودیت‌های مختلف تجاری یا مالی صورت می‌گیرد، با این فرض که می‌توانند کشور تحریم شونده را که به دنبال تغییر وضع موجود می‌باشد، با بهره‌گیری از ابزار تحریم و فشار اقتصادی، مطیع یا تنبیه نمایند. تحریم‌های اقتصادی بسته به اهداف کشور تحریم‌گر یا ائتلاف تحریم‌کنندگان می‌تواند تأثیرات منفی بر اقتصاد کشور هدف وارد نموده و این اثرگذاری منفی باعث تغییر سیاستی این کشور به سمت همسویی با اهداف و شرایط مورد نظر تحریم‌کنندگان گردد. در دوران معاصر، استفاده از تحریم به دلیل وجود اجماع نظر در سطح بین‌الملل، در آمریکا و نخبگان این کشور نهادینه شده و طی سالیان فراوان روسای جمهور آمریکا این دکترین را در پیش گرفته‌اند و با درخواست از اروپا و محدودسازی شرکت‌های چند ملیتی در روابط اقتصادی با کشور تحریم‌شونده، نشانه‌های آشکاری از این استراتژی از خود بروز داده‌اند. در همین راستا هم اتحاد جماهیر شوروی سابق و هم کشور فدراسیون روسیه که میراث دار شوروی سابق می‌باشد، در تقابل سیاست‌های خارجی خود با غرب به ویژه با ایالات متحده آمریکا مورد تحریم‌های اقتصادی متعددی قرار گرفته است. در سالهای ۲۰۱۴ تا ۲۰۱۵ اقتصاد فدراسیون روسیه در وضعیت بحران مالی و نیز تحت فشار زیاد بین‌المللی قرار گرفت. کاهش قیمت نفت از یک سو و از سوی دیگر اقدامات روسیه در اوکراین (که به دلیل نارضایتی بخش عمده‌ای از اتحاد مردم اوکراین از اقدامات جدید دولت و نیز رفراندوم انجام شده به منظور الحاق شبه جزیره کریمه به روسیه رد)، رجب شد که بسیاری از کشورهای عضو سازمان ملل متحد، ایالات متحده آمریکا، اتحادیه اروپا و بسیاری دیگری از کشورهای متحد آمریکا و اتحادیه اروپا نارضایتی خود را از سیاست روسیه در رابطه با اوکراین ابراز کنند. در فوریه - مارس ۲۰۱۴، امتناع روسیه از پذیرفتن موقعیت و درخواست غرب در رابطه با وقایع کریمه و شرق اوکراین، منجر به اعمال تحریم‌هایی از جانب آمریکا با هدف اعلانی انزوای بین‌المللی روسیه شد. تحت فشار شدید آمریکا و خطر ضرر اقتصادی، کشورهای اتحادیه اروپا، گروه هفت (بریتانیا، آلمان، ایتالیا، کانادا، ایالات متحده آمریکا، فرانسه و ژاپن) و برخی کشورهای دیگر (کشورهای متحد آمریکا و اتحادیه اروپا) به

تحریم‌ها پیوستند. بنابر تقاضای سیاستمداران اتحادیه اروپا، روسیه از گروه هشت کشورهای پیشرو دنیا کنار گذاشته شد. جدیدترین دور تحریم‌های غرب علیه روسیه به خاطر بحران اوکراین و نقش مستقیم روسیه در الحاق جزیره کریمه به خاک خود و نیز مداخلات سیاسی - نظامی در مناطق شرقی اوکراین و اختلال در امور حاکمیتی این کشور صورت گرفت. در مقابل روسیه نیز به این اقدام غربی‌ها واکنش نشان داد و با برقراری تحریم‌های متقابل در برابر کشور های تحریم کننده اش به مقابله برخاست. این جدال اقتصادی تأثیرات مختلفی را بر هر دو طرف درگیر وارد نمود و این مسئله اساسی مطرح گردید که: شدت، مدت و قدرت هزینه تحریم‌های اعمالی غرب بر علیه روسیه تا چه حد توانسته است اقتصاد روسیه را تحت تأثیر قرار داده و نهایتاً موجب تغییرات سیاستی این کشور در راستای اهداف مورد نظر غرب گردد؟ از این رو، این کتاب درصدد است با استفاده از داده‌های موجود و بررسی و تحلیل آن‌ها در هر یک از رویدادهای کلیدی - برجسته - مهم روسیه شده است و نیز با واکاوی اقتصاد روسیه و پی بردن به نقاط قوت و ضعف آن در دوران تحریم‌ها؛ اعمالی غرب علیه این کشور، با مد نظر قرار دادن ماهیت و اهداف تحریم‌های اقتصادی غرب، بر علیه این کشور نقش و هزینه‌های تحمیلی آنها را بر ابعاد مختلف اقتصاد روسیه (بر مبنای بررسی شاخص‌های مختلف اقتصادی کشور روسیه) و نیز پیامد این تحریم‌ها را بر اقتصاد این کشور و متقابلاً واکنش روسیه در مقابل این تحریم‌ها را در زمان حاضر مورد واکاوی و بررسی علمی قرار دهد.

بر همین مبنا کتاب حاضر در ۵ فصل تنظیم گردیده است. در فصل اول به بررسی و شناخت اقتصاد روسیه می‌پردازیم و در فصل دوم مباحث و تئوری‌های تحریم را مورد مطالعه قرار می‌دهیم. در فصل سوم تحریم‌های غرب و تأثیرات آن را بر اقتصاد روسیه مورد بررسی قرار خواهیم داد. در فصل چهارم به واکنش روسیه به تحریم‌ها و اقدامات تقابلی این کشور در برابر تحریم‌های غرب خواهیم پرداخت و نهایتاً در فصل پنجم نتایج و کارایی این تحریم‌ها را مورد واکاوی قرار خواهیم داد.

فهرست مطالب

۱.....	فصل اول : اقتصاد روسیه
۱.....	مقدمه
۱.....	منابع و ویژگیها
۸.....	نظام اقتصادی و مکانیسم اقتصاد فدراسیون روسیه
۸.....	معرفی نظام اقتصادی روسیه
۹.....	ساختار و مدل اقتصادی فدراسیون روسیه
۱۱.....	چالش های اقتصاد روسیه
۱۲.....	وضعیت اقتصادی اتحاد جماهیر شوروی تا دوره پوتین
۱۲.....	اقتصاد دولتی در دوره اتحاد جماهیر شوروی
۱۳.....	اقتصاد روسیه پس از فروپاشی شوروی : روی کار آمدن پوتین (۱۹۹۱-۱۹۹۹)
۱۵.....	ویژگی های اقتصاد روسیه در دوره پوتین
۱۹.....	نظام ارزی در کشور روسیه
۲۲.....	اقتصاد انرژی روسیه
۲۲.....	انرژی های فسیلی و تجدید شونده
۳۷.....	روسیه و سازمان های اقتصادی
۳۷.....	روسیه و سازمان تجارت جهانی
۴۰.....	روسیه و سازمان های منطقه ای اقتصادی
۴۱.....	روسیه و اتحادیه اقتصادی اوراسیا
۴۴.....	گروه بریکس
۴۷.....	اقتصاد گردشگری روسیه

۵۲	اقتصاد کشاورزی روسیه
۵۶	متغیر های کلان اقتصاد روسیه
۵۶	رشد تولید ناخالص داخلی GDP :
۵۷	سرمایه گذاری مستقیم خارجی (FDI)
۵۹	نرخ تورم
۶۰	رشد طبقه متوسط و گسترش شهرنشینی
۶۰	بازار نیروی کار
۶۰	اشتغال
۶۱	نیروی کار
۶۲	سطح دستمزد
۶۲	رشد اقتصادی روسیه
۶۴	تجارت خارجی روسیه
۶۶	واردات روسیه
۶۷	تراز تجاری
۶۹	مبادلات تجاری روسیه و اتحادیه اروپا
۷۱	مبادلات تجاری روسیه و ایالات متحده امریکا
۷۱	واردات روسیه از امریکا
۷۱	صادرات روسیه به آمریکا
۷۲	تراز تجاری روسیه و ایالات متحده آمریکا
۷۲	نرخ ارزش روبل روسیه
۷۵	ذخایر بین المللی روسیه
۷۶	بدهی خارجی:
۷۶	قوت و ضعف، فرصت و تهدید اقتصاد فدراسیون روسیه

۷۷	نقاط قوت اقتصاد فدراسیون روسیه
۷۹	حوزه های ضعف اقتصادی روسیه
۸۱	نقاط فرصت اقتصاد فدراسیون روسیه
۸۱	نقاط تهدید اقتصاد فدراسیون روسیه
۸۳	جمع بندی فصل اول:
۸۵	فصل دوم: تئوری های تحریم
۸۵	مقدمه
۸۶	پیشینه تحریم ها
۸۸	تحریم های اقتصادی پس از جنگ سرد
۹۱	مفهوم شناسی تحریم
۹۴	انواع مجازات های اقتصادی
۹۵	تحریم های هوشمند
۹۶	انواع تحریم های هوشمند
۹۷	محدودیت های تحریم های هوشمند
۹۷	روش اعمال تحریم های اقتصادی
۹۹	مکانیزم تاثیر گذاری تحریم های اقتصادی
۱۰۱	اهداف وضع تحریم ها
۱۰۲	کارایی سیاسی - اقتصادی و سنجش موفقیت تحریم
۱۰۶	موفقیت تحریم های اقتصادی
۱۰۹	موفقیت اهداف سیاست خارجی با اعمال تحریم اقتصادی
۱۱۲	نقش تحریم های اقتصادی در اهداف سیاست خارجی
۱۱۳	مولفه های سنجش هزینه های تقابل و تمکین تحریم های اقتصادی
۱۱۳	متغیرهای سیاسی

۱۱۶	متغیرهای اقتصادی
۱۱۷	برآورد نتایج هزینه های تحمیلی به کشورهای تحریم کننده
۱۱۸	تأثیر تحریم بر کاهش عرضه و تقاضا و رفاه
۱۱۹	تأثیرات تحریم بر اقتصاد کشور هدف
۱۲۱	تأثیر تحریم های اقتصادی بر رشد اقتصادی
۱۳۵	جمع بندی فصل دوم
۱۳۷	فصل سوم تحریم های غرب علیه روسیه
۱۳۷	مقدمه
۱۳۸	علل تصویب تحریم ها
۱۴۰	حوزه های اختلاف میان اتحادیه اروپا و روسیه
۱۴۴	حوزه های اختلاف میان آمریکا و روسیه
۱۴۴	تعارض بنیادین ارزشی میان آمریکا و روسیه
۱۴۵	ژئوپلیتیک انرژی موردنظر دو طرف
۱۴۶	دلایل بروز بحران میان روسیه و اتحادیه اروپا
۱۴۸	اهداف غرب در اعمال تحریم های اقتصادی
۱۴۸	اهداف سیاستی امریکا
۱۴۹	اهداف اقتصادی امریکا در اعمال تحریم
۱۵۲	اهداف سیاستی اروپا در اعمال تحریم علیه روسیه
۱۵۴	اهداف اقتصادی اروپا در اعمال تحریم روسیه
۱۵۵	مبانی سیاستی و ساز و کار تحریم ها علیه روسیه
۱۵۵	مبانی سیاستی اتحادیه اروپا در اعمال تحریم بر ضد روسیه
۱۵۸	ساز و کار تحریم های اتحادیه اروپا علیه روسیه
۱۵۹	اجزاء تصمیم گیری و اجرایی اتحادیه اروپا در تحریم علیه روسیه

۱۶۰	مبانی سیاستی ایالات متحده آمریکا در اعمال تحریم بر ضد روسیه
۱۶۱	ساز و کار تحریم های اعمالی ایالات متحده آمریکا علیه روسیه
۱۶۲	اجزاء تصمیم گیری و اجرایی آمریکا در تحریم علیه روسیه
۱۶۴	روند تحریم های اعمالی غرب علیه روسیه
۱۶۷	تحریم های اعمالی ایالات متحده آمریکا
۱۷۶	تحریم های اعمال شده از سوی اتحادیه اروپا بر ضد روسیه
۱۸۱	فصل چهارم: اقدامات روسیه در مقابله با تحریم ها
۱۸۱	تحریم ها از دیدگاه روسیه
۱۸۴	اقدامات تقابلی روسیه در برابر تحریم های غرب
۱۸۴	تحریم متقابل افراد و نهادهای غربی
۱۸۵	ضربه زدن به منافع کشورهای تحریم کننده با ممنوعیت واردات محصولات غذایی
۱۸۸	سیاست چرخش تجاری و منطقه ای روسیه پس از تحریم
۱۸۸	توسعه پیمان پولی دو جانبه و تقویت کانال های امن بانکی دو جانبه
۱۹۱	تهدید به ممنوعیت استفاده از حریم هوایی برای ترانزیت ممنوعیت واردات اتومبیل
۱۹۱	تاسیس صندوق حمایت از بنگاه های آسیب دیده از تحریم
۱۹۱	فروش ذخایر دلاری و تبدیل آن به طلا توسط بانک مرکزی روسیه
۱۹۲	سیاست های همسویی و اتحاد ملی روسیه
۱۹۲	طرح مقابله با بحران اقتصادی
۱۹۳	تقویت نهاد فرماندهی مقابله با تحریم و پاسخگو کردن آن
۱۹۳	نگاه واقع بینانه به تحریم ها و تلاش جهت کاهش آثار سوء اقتصادی آنها
۱۹۴	واکنش و ضد تحریم های روسیه
۱۹۶	جمع بندی فصل چهارم:
۱۹۷	فصل پنجم: تاثیر تحریم های غرب بر روسیه و نتیجه گیری

۱۹۷		مقدمه
۱۹۷		اقتصاد کنونی روسیه
۲۰۰		عوامل مؤثر بر اقتصاد کنونی روسیه
۲۰۲		تاثیر تحریم بر تجارت و درجه بازبودن اقتصاد روسیه
۲۰۲		صادرات کالا
۲۰۳		واردات روسیه
۲۰۴		تراز جاری
۲۰۴		تجارت خارجی روسیه و اروپا
۲۰۷		درجه بازبودن تحریم
۲۰۸		تاثیر تحریم بر شاخص های اقتصاد روسیه
۲۰۸		تاثیر تحریم بر تولید ناخالص داخلی روسیه
۲۱۰		تاثیر تحریم بر سرمایه گذاری مستقیم خارجی در فدراسیون روسیه
۲۱۳		تاثیر تحریم ها بر نرخ ارز (ارزش روبل روسیه)
۲۱۴		نرخ بهره
۲۱۷		تاثیر تحریم بر حوزه انرژی و تولیدات نفت و گاز روسیه
۲۱۸		اثرات تحریم های غرب بر شاخص های اقتصاد سیاسی روسیه
۲۱۹		تاثیر تحریم ها بر سیاست داخلی روسیه (رفاه عمومی، احزاب مخالف، افکار عمومی)
۲۲۰		تاثیر تحریم ها بر سیاست اقتصادی خارجی منطقه ای و جهانی روسیه
۲۲۰		تاثیر تحریم ها بر بعد مالی دولت روسیه
۲۲۴		تاثیر تحریم ها بر کشاورزی روسیه
۲۲۶		کارایی برقراری تحریم ها طبق اهداف سیاست خارجی غرب
۲۳۲		تاثیرات متقابل تحریم های روسیه بر غرب
۲۳۹		میزان آسیب پذیری کشورهای اروپایی

۲۴۲	چشم انداز و آینده تحریم ها
۲۴۶	چشم انداز رژیم تحریم روسیه توسط اتحادیه اروپا
۲۴۷	مقایسه اجمالی تحریم های وضع شده علیه روسیه و ایران
۲۴۹	مقایسه برنامه های ضد تحریمی روسیه و ایران
۲۵۳	بحث و نتیجه گیری
۲۵۵	منابع و مآخذ ها
۲۵۵	منابع فارسی
۲۵۸	منابع انگلیسی
۲۶۰	منابع روسی
۲۶۲	منابع اینترنتی